

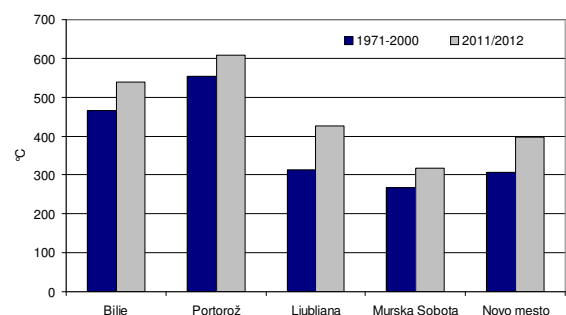
Mesečni bilten vodnobilančnega stanja kmetijskih tal v Sloveniji za zimsko obdobje (od 1. oktobra do 31.marca) 1. – 31. marca 2012

Kmetijska suša, ki je bila stalnica obdobja mirovanja rastlin, od oktobra 2011 naprej je vztrajala vse do konca marca 2012. Na pragu vegetacijskega obdobja je bila vodna bilanca na Obali, v Podravju in v severovzhodni Sloveniji že negativna in glede na velikost primanjkljaja v primerljivem obdobju 2003, ko je državo prizadela doslej najhujša suša, v precej slabšem položaju. Na slabšanje razmer je v marcu vplivalo nadpovprečno toplo vreme in za ta čas močno izhlapevanje vode iz tal in rastlin. Če se bo pretoplo vreme brez izdatnejših padavin nadaljevalo bo v lažjih tleh voda kmalu postala nedostopna za rastline. Temperaturne razmere so vplivale tudi na prehitro spomladanski fenološki razvoj rastlin. Sadno drevje je zacvetelo vsaj 10 do 14 dni prezgodaj, kar je močno povečalo nevarnost za pozebo. Ob koncu marca se je v celinskem delu države močno ohladilo. Minimalne temperature zraka so padle pod kritične vrednosti in marsikje poškodovale odprte cvetove koščičarjev.

METEOROLOŠKE RAZMERE

Marec, sušec, je sušil že tako suho zemljo. Rastline so željno čakale na kakšno kapljo vode, a so je bile deležne le malo. Še največ dežja je padlo na skrajnem severozahodu države, do 35 mm, kar pa predstavlja le 10 % padavin dolgoletnega povprečja meseca marca. Nekaj več padavin je bilo le še v pasu od Brkinov do Ljubljane, do 20 mm, drugod pa manj kot 10 mm. V večjem delu Slovenije je padla le desetina dežja glede na dolgoletno mesečno povprečje. Deževalo je pravzaprav le 19. in 20. marca. Kljub nadpovprečnim temperaturam zraka, ki so se nadaljevale iz druge polovice februarja, so bila jutra še vedno hladna, marsikdaj so bile temperature zraka še vedno pod 0 °C. Z izjemo Primorske in Ljubljane (ki je toplotni otok) je bilo po nižinah takih juter od 8 do 15. Že v prvi dekadi marca, pa so temperature zraka ponekod presegale najvišje izmerjene vrednosti za to obdobje. Tudi druga dekada marca je bila zelo topla. Maksimalne temperature zraka so se povzpele krepko nad 20 °C (v Novem mestu celo do 23,4 °C). Temperature zraka so od dolgoletnega povprečja po nižinah odstopale od 3 do 4 °C, na Obali do 3 °C, v osrednji Sloveniji tudi nad 4 °C. Visoke temperature zraka ter pomanjkanje padavin pa se seveda kaže tudi v povečanem trajanju sončnega obsevanja. Z izjemo delov severne Slovenije, kjer je bilo trajanje sončnega obsevanja blizu dolgoletnega povprečja, je drugje le-to preseglo za 60 do 80 %. Največji presežek je bil v delu zahodne in osrednje Slovenije. Od začetka meseca marca obstaja velika požarna ogroženost naravnega okolja. Obenem povsod velja tudi opozorilo ali pa vsaj priporočilo o racionalni porabi pitne vode. Marsikatero gospodinjstvo je že odvisno od gasilcev, ki poleg gašenja vedno večjega števila požarov razvažajo tudi pitno vodo.

KUMULATIVNE EFEKTIVNE TEMPERATURE ZRAKA (>5°C) od 1. 10. 2011 do 31. 03. 2012 v primerjavi s povprečjem

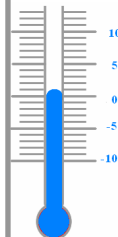
TEMPERATURA IN STANJE TAL

V površinskem sloju so tla v prvi dekadi marca občasno še zamrznila ponekod v osrednji Sloveniji, na Dolenjskem, Celjskem, Notranjskem in v hribovitih predelih. Izjema sta bili le Obala in Goriška, kjer se v marcu tla niso več ohladila pod 0 °C.

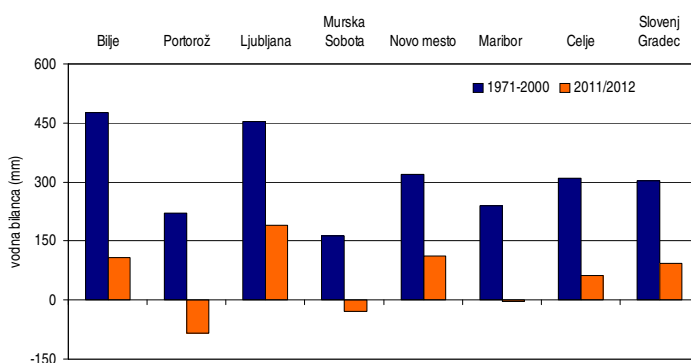
Temperaturne razmere v tleh so se naglo spremenile v drugi dekadi meseca, ko so se ob naglem segrevanju ozračja naglo segrevala tudi tla. Tako je bila v večjem delu Slovenije v drugi dekadi marca povprečna temperatura tal v setveni globini (5 cm) že med 6 in 8 °C, na Primorskem pa okoli 10 °C. Le ponekod na izpostavljenih predelih, zlasti na Notranjskem, Koroškem in v Zgornjesavski dolini se je temperatura tal v tem času občasno še spustila do ničle, drugod do 5 °C.

V zadnji tretjini marca je bila povprečna temperatura tal v Primorju že blizu 14 °C. Temperatura tal je bila na Obali in Goriškem v zadnji tretjini meseca že primerna za sajenje krompirja in setev zgodnjih vrtnin. Ob koncu meseca je povprečna temperatura tal v setveni globini presegla 10 °C tudi drugod po državi, razen ponekod v hladnejših predelih.

Na Obali so bila tla ves čas suha, drugod na površini občasno tudi vlažna, še posebno po padavinah na začetku druge dekade marca. Podobno kot na Obali je bil površinski sloj tal pretežno suh tudi v severovzhodni Sloveniji, v Podravju ter na Dolenjskem in v Beli krajini.

KUMULATIVNA VODNA BILANCA od 1. 10. 2011 do 31. 03. 2012 v primerjavi s povprečjem

VODNA BILANCA TAL IN STANJE RASTLIN OB KONCU OBDOBJA MIROVANJA RASTLIN

Kmetijska suša, stalnica obdobja mirovanja rastlin je vztrajala vse do začetka letošnje vegetacijske sezone. Za nami je izjemno padavinsko podhranjeno zimsko mirovanje rastlin (to je obdobje od oktobra do marca). Vodna bilanca v tem času (to je razlika med padavinami in izhlapele vodo) v zgornjih plasteh tal bi praviloma morala biti zadovoljiva (glede na povprečje 1971-2000), saj padavine v povprečju presežejo količino izhlapele vode iz vrhnjega sloja tal. Letos je vodna bilanca od oktobra 2011 do marca 2012 daleč pod običajnimi vrednostmi. Najslabše so trenutno razmere na Primorskem, v Podravju in Pomurju, kjer se vodna bilanca že nagiba v negativno smer, kar povzroča težave s sušo ob vstopu v vegetacijsko sezono. Stanje je poslabševalo izjemno toplo in suho vreme, ki je dodatno izsuševalo tla, predvsem za ta čas premočno izhlapevanje, ki je v posameznih dnevih že presežlo 3 litre vode na kvadratni meter. Ob koncu meseca je vsebnost vode v območjih z lažjimi tlemi že drsela proti meji rastlinam še dostopne vode, kar pomeni da, če se bo tako stanje še nadaljevalo, bo v tleh ostala le najbolj močno vezana voda, ki jo rastline na začetku vegetacijske sezone ne bodo zmogle več črpati.

Temperaturne razmere so vplivale tudi na fenološko stanje rastlin. Po pretoplem januarju je mraz v februarju, ko je temperatura zraka ostala precej pod dolgoletnim povprečjem sicer zadržal prezgodnje napenjanje cvetnih brstov. Tudi v prvi polovici marca so prezgodnji razcvet še zadrževale hladne noči. K počasnejšemu razvoju je doprinesla tudi suša, kar je bilo opazno zlasti na Obali, od koder so o prvih cvetovih mandljevca poročali v prvih dneh marca, vsaj 10 dni kasneje kot običajno. Cvetenje zgodnjih koščičarjev je bilo že precej bližje dolgoletnemu povprečju, cvetenje drugih sadnih vrst, ki normalno zacvetijo kasneje, v prvi in drugi dekadi aprila, pa so pospešile previsoke temperature zraka. Zacvetele so vsaj 10 dni prej kot normalno. Na Obali, Goriškem in Vipavskem so v sredini marca mandlji, marelice in slive že odcvetele. V zadnji tretjini marca pa so polno cvetele breskve in hruške. Sledile so jim jabolane, zgodnje vrste so bile na začetku cvetenja, poznejše pa še v fazi brstov tik pred cvetenjem.

Tudi drugod po Sloveniji so previsoke temperature zraka pospešile razvoj cvetnih brstov. Ob koncu marca smo na drevju že lahko opazili cvetne brste v različnih fazah razvoja, močno napete z zelenim vrhom brsta, oziroma z že opazno barvo cvetov. Zgodnejše vrste so imele cvetne brste že v balončku oziroma v fazi prvih odprtih cvetov, najzgodnejše pa so polno cvetele oziroma so nekatere, med njimi marelice in zgodnje slive, že odcvetele in so cvetovi prešli v fazo mladih plodičev. V zaščitenih legah so začele cveteti tudi zgodnje breskve, deset dni bolj zgodaj kot normalno. Tudi zgodnejše hruške so razprle brste tako, da so bili že vidni cvetni šopki. Jabolane so bile še v fazi mišjega ušesca. Izjeme so bile hladnejše lege, kjer so bili cvetni brsti še v zgodnejših fazah razvoja.

Zadnji dan marca se je močno ohladilo. V Beli Krajini, Zgornjesavski dolini, na Notranjskem ter v Posavju so izmerili temperature pod -4 °C, tudi v nižjih predelih Gorenjske, Notranjske, Koroške, v delu Štajerske in Obsotelja so temperature zraka padle pod -3 °C, v delu severovzhodne in osrednje Slovenije ter na celjskem in delu Dolenjske pa pod -2 °C. Tudi drugod v celinskem delu Slovenije so bile temperature zraka pod 0 °C. Na Goriškem in Primorskem pa so bile temperature zraka pozitivne (Bilje $1,5$ °C, Portorož $2,6$ °C).

Povsod tam, kjer so temperature zraka padle pod kritične vrednosti za pozebo in so sovpadale s cvetenjem sadnih vrst in brstenjem vinske trte je nevarnost, da so brsti poškodovani, velika. Natančnejše ocene bodo možne šele po terenskih ogledih, ki ga bodo opravile strokovne regijske kmetijsko svetovalne službe. Povsod tam, kjer so bile rastline v stresu in v slabši kondiciji zaradi suše so lahko razmere še slabše.

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije in Kmetijske svetovalne službe so izdale navodila in ukrepe ob suši za posamezne kmetijske rastline – za delo na njivskih površinah, pri pripravi tal, setvi, presajanju in oskrbi zelenjadnic ter pri delu v trajnih nasadih, travnikih in vrtovih. V letošnji suhi pomladi je osnovna skrb obdelovalcev zemlje, da v čim večji meri ohranijo vodo v tleh. Letos je bilo v sušnem marcu namakanje ponekod potrebno kmalu po presajanju sadik zelenjadnic in tudi po direktni setvi vrtnin, saj se je sušno vreme nadaljevalo še dalj časa. Ob tem naj bo glavno vodilo racionalna raba vodnih virov (uporaba deževnice, shranjena sanitarna voda) in dosledno upoštevanje navodil pristojnih služb.